

Аналіз функціонування банківської системи та вплив факторів невизначеності на стратегічне управління фінансами банків

Ю. Ю. Онопрієнкоⁱ, О. М. Ободⁱⁱ

У статті проведено аналіз банківської системи України в період кризових явищ та висвітлено сучасний стан її функціонування. Зазначено, що важливу роль відіграла банківська криза, в результаті якої було ряд проблем, а саме на рівні менеджменту окремих банків причиною вразливості до кризових явищ була, насамперед, неефективність стратегічного управління, результатом чого став високоризиковий профіль діяльності більшості з них в умовах недостатнього покриття ризиків капіталом. Визначено, що ефективність стратегічного управління фінансами банків України значною мірою залежить від низки факторів на мікро - (на банк впливає зовнішня сукупність економічних відносин у сфері фінансів, представлена суб'єктами, взаємодія з якими і створює невизначеність), макро- (політичні, соціальні та ін.) та мегарівнях (такі як нестійкий стан глобальної економіки, зміни у трендах монетарного регулювання та ін.), які мають високий ступінь невизначеності.

Досліджено та проаналізовано динаміку основних показників банківської системи, зокрема кількість банків включених до Державного реєстру банків та які мають банківську ліцензію, банки за участю іноземного капіталу та зі 100 % іноземним капіталом; структуру активів; обсяг токсичних кредитів (присутність великого обсягу на балансах банків токсичних активів, а також можливе погіршення обслуговування кредитів позичальниками через зростання рівня макроекономічної, соціальної та політичної нестабільності негативно впливає на якість стратегічного управління фінансами, оскільки значно збільшує невизначеність операційного середовища при прийнятті управлінських рішень), та фінансові результати банківської системи України.

Визначено, що операційне середовище функціонування банків має ряд факторів невизначеності, що в подальшому впливають на фінанси банку та ефективність їх управління.

Ключові слова: банк, банківська система, управління фінансами, фактор впливу на банки, фінанси банку.

УДК 336.71

JELcode: G21

Вступ. У сучасних умовах функціонування банківської системи України на фоні складних політичних, соціальних та макроекономічних зрушень її стійкість та стабільність є умовами розвитку як національної економіки, так і окремих її суб'єктів. За результатами звіту «Глобальний індекс конкурентоспроможності» Україна займає останні позиції за показниками фінансового ринку. Так, у звіті 2016 – 2017 рр. Україна отримала останнє серед 138 країн світу місце за показником «Стійкість банків», 116-те місце – за показником «Доступність фінансових послуг» та 112-те місце – за показником «Легкість доступу до кредитів» [3]. За результатами звіту 2017 – 2018 рр.

ⁱ Онопрієнко Юлія Юрївна, аспірантка кафедри фінансів, банківської справи та страхування Сумського державного університету;

ⁱⁱ Обод Олена Миколаївна, аспірантка кафедри фінансів, банківської справи та страхування Сумського державного університету.

зазначені показники майже не змінилися: «Стійкість банків» – 135-те місце (із 137 країн), «Доступність фінансових послуг» – 112-те місце та за показником «Легкість доступу до кредитів» – 103-те місце [4].

За таких умов проблема забезпечення стійкого функціонування та розвитку банків у довгостроковій перспективі набуває особливого значення. Перманентні кризові явища, притаманні банківській системі України, також підтверджують той факт, що управління фінансами банків на всіх рівнях, а особливо у стратегічному, є недосконалим, а значна невизначеність зовнішнього середовища посилює негативні наслідки неефективних стратегічних управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок у дослідження банківської системи та висвітлення її проблем здійснили такі вітчизняні та іноземні науковці, як М. Бор, А. Борисов, С. Н. Козьменко, Г. Марків, В. І. Міщенко, К. О. Рилова, К. М. Саткліфф та А. Заїр, Ю. Соцька, Дж. Спендер та ін. Але, зважаючи на плинність часу та постійні зміни в зовнішньому і внутрішньому середовищі, функціонування банків, існує доцільність дослідити сучасний стан банківської системи та розглянути фактори впливу на неї, а особливо, ті які мають вплив на стратегічне управління їх фінансами.

Мета статті – здійснити аналіз банківської системи та факторів, що зумовлюють невизначеність середовища її функціонування та здійснюють вплив на стратегічне управління фінансами.

Результати дослідження. Для досягнення вищезазначеної мети до аналізу банківської системи включено період кризи 2008–2009 років, післякризове відновлення 2010–2013 років, період системної банківської кризи 2014–2016 років та теперішній час.

Україна є країною, що найбільше постраждала від світової фінансової кризи 2008 – 2009 років. Це підтверджується насамперед рекордним падінням у 2009 році ВВП – більше ніж на 15 %, зниженням на 22 % промислового виробництва, знеціненням національної валюти на 65 % [8].

Макроекономічна нестабільність та викликані нею шоки обумовили істотну дестабілізацію банківської системи та як наслідок цього неплатоспроможність значної кількості банків. Якщо до 2008 року українська банківська система динамічно розвивалася, то з настанням кризи знизилася якість кредитного портфеля, різко знизилася довіра до банківської системи та розпочався відплив депозитів фізичних осіб.

Банківська криза цього періоду виявила ряд проблем. Так, на рівні менеджменту окремих банків причиною вразливості до кризових явищ була насамперед неефективність стратегічного управління, результатом чого став високоризиковий профіль діяльності більшості з них в умовах недостатнього покриття ризиків капіталом. Негативні наслідки неефективного банківського ризик-менеджменту, насамперед, кредитного, були посилені практичною відсутністю процедур забезпечення прав вкладників та кредиторів, технології розподілу збитків між учасниками операцій.

Упродовж нетривалого післякризового відновлення 2010 – 2013 років повною мірою не вдалося відновити стійкість банківської системи та довіру до неї. Під впливом макроекономічних та політичних факторів у поєднанні з військовим конфліктом на Сході проблеми, що виникли, спричинили системну банківську кризу 2014 – 2016 років, що виявилася більш руйнівною для банківської системи України, ніж попередня. Втрати української економіки від банківської кризи 2014 – 2016 рр. оцінені Радою НБУ 38 % ВВП [6].

Тому ефективність стратегічного управління фінансами банків України значною мірою обумовлюється невизначеністю зовнішнього середовища, ступінь впливу якого визначається системою факторів.

Базуючись на підході Н. Гребенюк [7], якою визначено, що зовнішні фактори залежно від рівня їх впливу включають «... сукупність факторів мікросередовища, макросередовища та мегасередовища».

На мікрорівні на банк впливає зовнішня сукупність економічних відносин у сфері фінансів, представлена суб'єктами, взаємодія з якими і створює невизначеність, а саме: контрагенти банку за договорами, не пов'язаними безпосередньо з виконанням ним функцій фінансового посередника (постачальники ресурсів, надавачі послуг тощо); суб'єкти державного регулювання (податкові, антимонопольні органи) та суб'єкти банківського регулювання та нагляду (Національний банк України, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб); органи, що реалізують із банком спільні цільові програми (Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку й ін.); клієнти, які є споживачами банківських продуктів та послуг; банки-конкуренти та контрагенти.

На рівні мікросередовища спостерігається взаємозв'язок між його елементами, тому будь-які зміни в діяльності банку спричиняють прямий та зворотний вплив на всі взаємозв'язані з ним елементи середовища й на середовище в цілому [7].

До основних факторів впливу на макрорівні відносимо:

– політичні фактори, що формують високий рівень політичної невизначеності, зокрема, пов'язані з військовими діями на сході, недостатнім рівнем прозорості політичної діяльності в країні, загрозливим впливом тіньової економіки. Вони створюють нестабільність у країні та негативно впливають на довіру до банківської системи;

– макроекономічні фактори, що формують високий рівень макроекономічної невизначеності (невизначеність ринкового попиту та пропозиції, низька передбачуваність ринкових цін, зниження особистого споживання);

– соціальні фактори. Криза 2008 – 2009 років, короткий термін повільного післякризового відновлення і нова криза 2014 – 2015 років обумовлюють соціальну нестабільність та зростання напруги в суспільстві, що генерують соціальну невизначеність. Як наслідок, недовіра громадян до громадських та політичних інститутів у країні, зниження довіри до банківської системи та банківських продуктів поглиблюють прояви кризи.

Фактори мегарівня формують невизначеність розвитку світової економіки в цілому. У найбільш загальному вигляді це є наслідком: геополітичних ризиків та загроз, зокрема, поширенням тероризму; нестійкого стану глобальної економіки (наразі характеризується стриманим попитом, рецесією економік провідних країн світу; в перспективі – перехід до четвертого технологічного укладу); змін у трендах монетарного регулювання («нова ера монетарної політики», що полягає в інтенсивному проведенні продуктивної грошової емісії (емісії, що використовується сектором реального виробництва товарів) і переорієнтації емісійних каналів на стимулювання кредитування реального сектору, зокрема високих технологій, малого і середнього бізнесу) і банківського регулювання (переорієнтація на обмеження рівня ризику банківської діяльності для забезпечення стабільності фінансової системи в цілому) у відповідь на світову кризу 2009 – 2009 рр. Ключовою метою цих заходів є активне стимулювання економік, державна підтримка інноваційної активності, підтримка кредитування реального сектору засобами монетарної і структурної політики [12].

Під впливом невизначеності операційного середовища та через реалізацію негативних наслідків внутрішніх дисбалансів банківська система помітно зменшилася щодо економічної системи, тобто відбулося зниження всіх основних показників банківської системи у співвідношенні до ВВП.

Відновлення системи, проведене Національним банком України, спричинило істотну зміну конфігурації банківської системи через зменшення кількості банків (рис. 1), зміни структури власності та радикальні зміни у діяльності системних банків.

За результатами звітів НБУ станом на 1 січня 2019 року в Україні функціонує 78 банків, з них майже половина (41 банк) – з іноземним капіталом, при цьому 24 з них зі 100 % іноземним капіталом. Проти 2007 року кількість банків, що мають ліцензію, скоротилася більше ніж удвічі, з 184 банків у 2008 році до 78 банків на кінець 2018 року.

Очищення системи через ліквідацію неплатоспроможних банків повинно позитивно вплинути на надійність банківської системи, її прозорість, але може негативно впливати на стан конкуренції у банківському секторі.

Водночас необхідно звернути увагу на те, що значний вплив на зміну конфігурації банківської системи України мало не виведення банків з ринку як таке, а перерозподіл часток ринку між банками з різними джерелами формування капіталу.

Вагомим катализатором змін у конфігурації банківської системи було переведення ПАТ КБ «ПриватБанк» у державну власність. Так, на сьогодні банки з державним капіталом мають найбільшу частку чистих активів у банківській системі України.

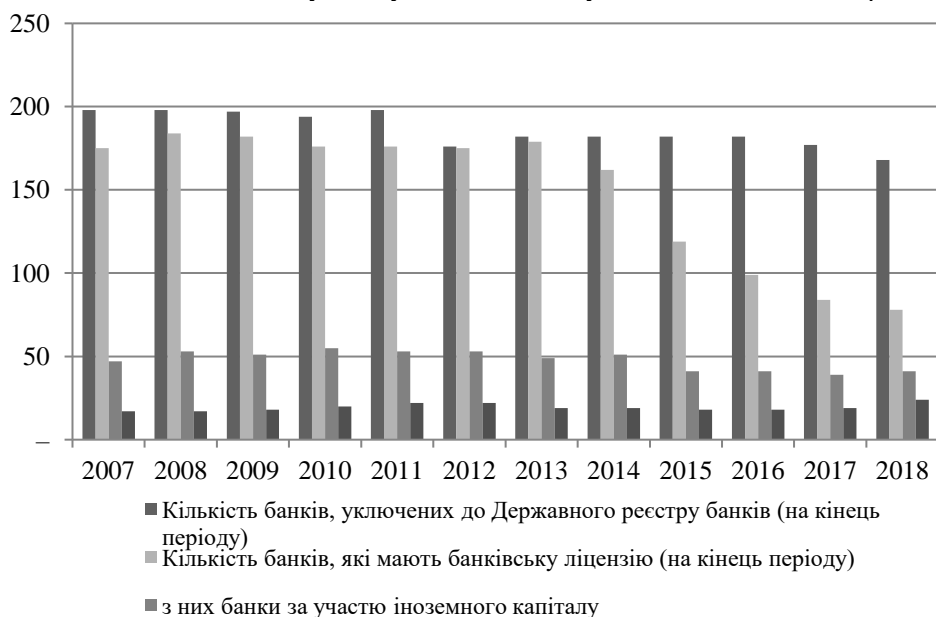

Рис. 1. Динаміка кількості банків з 2007 – 2018 рр. [складено за даними 8]

За результатами дослідження впливу форми власності на ефективність управління фінансами було виявлено, що банки державної форми власності менш прибуткові, зокрема через реалізацію ряду соціальних функцій; мають підвищений рівень кредитних ризиків, зумовлений впливом політичних факторів на прийняття

управлінських рішень, що призводить до значної частки операцій з пов'язаними особами; не сприяють більш глибокому доступу до фінансових послуг. Також вони можуть бути джерелом виникнення кризових явищ у банківській системі. Це обумовлено тим, що можуть працювати як квазіфіскальні установи на основі політичних критеріїв, з ігноруванням комерційних принципів, що знижує їх платоспроможність та негативно впливає на стійкість інших, краще керованих, банків [1].

В Україні, окрім зазначеного, зростання частки державної власності у банківській системі через неефективну систему управління, зокрема значний рівень політичного впливу при формуванні наглядових рад державних банків, значно збільшує кризовий потенціал у банківській системі (ці банки мають на балансах найвищий рівень токсичних активів, вели збиткову діяльність, потребували значної докапіталізації), призводить до штучного викривлення конкурентного поля, що додатково посилюється політикою стимулювання владою переходу клієнтів до державних банків.

Як наслідок, посилюється фактор невизначеності в середовищі банківської системи. Для покращання конкурентного середовища та виведення банків зі сфери впливу політичних інтересів потрібна цілеспрямована політика управління банками з державною участю, що, з одного боку, спрямована на оптимізацію частки участі держави в банківській системі, а з іншого – на підвищення ефективності управління ними.

Національний банк також визнає той факт, що держава повинна зменшити свою присутність у банківській системі. В оголошеній НБУ стратегії розвитку на 2017 – 2022 роки одним із напрямів є реформування та підготовка державних банків до приватизації.

Також для забезпечення сталого розвитку банківській системі та ефективного фінансового сектора необхідно впровадити нову систему управління державними банками. В основі цього лежить зміцнення незалежності наглядових рад державних банків для мінімізації політичного впливу на банківську діяльність. Це підвищило б привабливість державних банків до потенційних інвесторів [2].

Зміни в операційному середовищі обумовили значні зміни у фінансовій політиці та стратегії управління фінансами банків, оскільки банківські менеджери адаптували портфелі активів та пасивів під значні ризики, що генерувались як політичною, макроекономічною та соціальною нестабільністю в країні, так і незадовільним фінансовим станом клієнтів та контрагентів.

Невизначеність операційного середовища функціонування банку на всіх рівнях значним чином впливала на джерела формування банками ресурсів як у кількісному, так і якісному аспектах.

Так, починаючи з кризових явищ 2008 – 2009 років у банків України практично відсутній доступ до недепозитних джерел залучення ресурсів через розміщення еврооблігацій та отримання кредитів зі світових ринків капіталу, окрім надання коштів материнськими банками.

Обсяг депозитних ресурсів банківської системи змінювався залежно від інфляційних очікувань та довіри до системи. Найбільшим був вплив депозитних ресурсів у 2009 та 2014 роках, коли депозити знижувалися через різке зменшення реальних доходів, падіння довіри до банків, причому не лише через складну економічну ситуацію, а й через суперечливі дії НБУ щодо банківського регулювання нагляду. В інші періоди в

цілому можна відмітити збільшення обсягів депозитних ресурсів, хоча в окремих банках продовжувався їх відплив.

Окрім нестабільності надходження депозитних ресурсів, негативно впливають на управління фінансами банків їх строкові характеристики, оскільки невизначеність операційного середовища приводить до скорочення строків, на які кошти розміщуються в банках.

Також необхідно акцентувати увагу на значущих змінах структури активів банківської системи (рис. 2) [5].

На тлі майже рівномірного зростання загальних активів банківської системи (за винятком 2008 та 2016 років, коли різке зростання загальних активів пояснюється переоцінкою активів в іноземних валютах) необхідно охарактеризувати особливості змін в їх структурі.

Треба зазначити, що основну частку в активах займають кредити та заборгованість клієнтів. Так, порівняно з 2017 р. показник зріс з 41,57 % до 43,45 % у 2018 р. Показники цінних паперів зменшились та становили 17,12 % та 5,49 % у 2018 р. Дебіторська заборгованість зменшилась з 0,12 % у 2017 р. до 0,08 % у 2018 р.

Окрему увагу необхідно приділити якості сформованих банком портфелів та зростанню в них токсичних активів, починаючи з кризових явищ 2008 – 2009 рр. (рис. 3).

Рис. 2. Структура активів банків у 2018 році [11]

Якщо частка токсичних активів у загальних активах перевищує 10 %, це свідчить про існування кризових явищ у банківській системі. Чим вищий цей показник, тим глибшими є кризові явища. Висока частка токсичних активів була характерною ознакою для двох кризових періодів: кризи 1998 та 2014 – 2015 років. Так, у період кризи 1998 року ця частка була вищою за нормативне значення. Цей індикатор мав досить

низьке значення у 2008 – 2009 роках, коли частка токсичних активів становила близько 3 %, у 2010 та 2011 роках спостерігалось його зростання, проте не катастрофічними темпами, яке на 01.01.2011 р. становило близько 11 %.

Характерною рисою кризи 2014 – 2015 років стало швидке та значне зростання показника токсичних активів. За оцінками НБУ, частка токсичних активів у банківській системі зростає з 7,7 % на початку 2014 року до 20,4 % в кінці 2015 року (цей показник поданий без урахування неплатоспроможних банків). Починаючи з 2017 року, НБУ надає інформацію про обсяги токсичних активів у банківській системі за методологією МВФ, і на кінець 2017 р. їх рівень у банківській системі становить 54,5 % [13]. Найбільш гостро ця проблема стоїть перед банками першої та другої груп, передусім державними.

Але необхідно звернути увагу, що за 2018 рік недіючі кредити без урахування резервів значно зменшилися порівняно з минулими роками, показник співвідношення недіючих кредитів до капіталу в 4 кварталі становив 60,2 %.

Наявність значного обсягу токсичних активів на балансах банків та можливість погіршення обслуговування кредитів позичальниками внаслідок зростання рівня політичної, макроекономічної, соціальної нестабільності негативно впливають на якість стратегічного управління фінансами, оскільки значно збільшують невизначеність операційного середовища при прийнятті управлінських рішень.

Рис. 3. Динаміка залишків токсичних кредитів та їх співвідношення до капіталу [10]

Невизначеність операційного середовища функціонування на макрорівні в поєднанні зі значними внутрішніми дисбалансами, накопиченими в передкризовий період, призвела до збиткової діяльності банків України.

За результатом банківської системи України лише у 2007 – 2008 та у 2012 – 2013 рр., а також у 2018 році діяльність була рентабельною. В інші періоди (в межах діапазону аналізу) в цілому по системі були збитки.

Основними причинами збиткової діяльності банків став значний обсяг токсичних активів та витрати, пов'язані з формуванням резервів для покриття цих ризиків.

За підсумками роботи банків у 2016 році зафіксовано найбільший збиток банківської системи – майже 159 млрд грн. При цьому майже 136 млрд грн (тобто майже 85,5 %) становив збиток ПАТ КБ «ПриватБанк». За результатами 2017 року збиток скоротився, але на прибутковий рівень банківська система не вийшла (рис. 4). Одночасно за результатами 2017 року лише 10 банків України мали збитки. А вже в 2018 році банківська система отримала максимальний рекордний прибуток у розмірі 22 млрд грн. Такому зростанню посприяло зменшення кількості відрахувань до резервів та зростання чистого відсоткового та комісійного доходу.

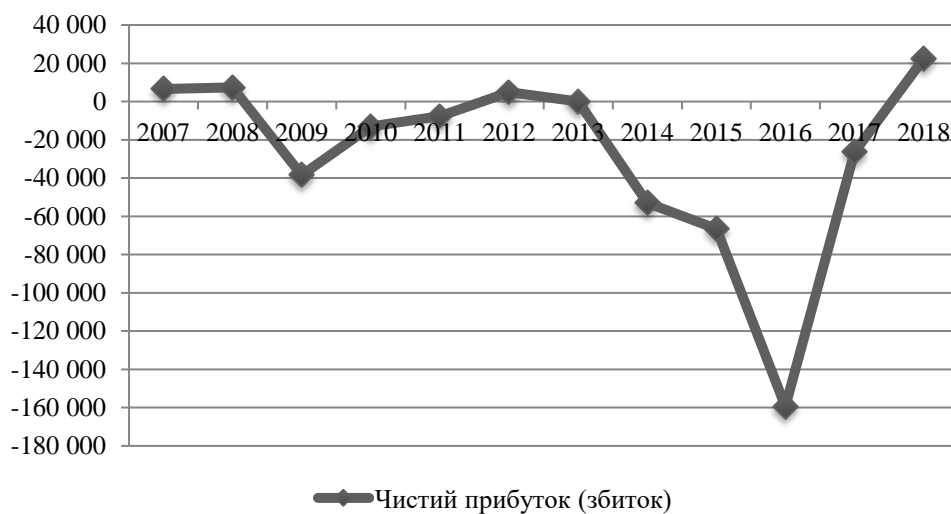

Рис. 4. Динаміка прибутку (збитку) банківської системи України за 2007 – 2018 рр. [11]

Отже, попри те, що банки України працювали в однакових умовах, їх адаптивність до зовнішнього операційного середовища була різною.

У 2018 році для банківської системи України найбільш актуальними залишаються ризик домінування державних банків та кредитний ризик через значну частку токсичних кредитів у банківських портфелях. Уряд очікує зростання ВВП, що, у свою чергу, сприятиме покращанню платоспроможності клієнтів банку та відновленню кредитування [9].

Інфляція залишається високою, що буде стримувати довго- та середньострокове кредитування (зокрема інвестиційне). Головним ризиком макрорівня експерти НБУ вважають відтермінування співпраці з МВФ. Крім того, з'являються нові політичні ризики, пов'язані з новим виборчим періодом.

Висновки. На підставі проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1) операційне середовище, в якому функціонують банки, має високий рівень невизначеності, що доведено результатами аналізу банківської системи за період 2007 – 2018 рр.;

2) невизначеність пов'язана з об'єктивними аспектами, зумовленими впливом факторів мікрорівня (обумовлені невизначеністю в економічних відносинах у сфері

фінансів банку) макрорівня (обумовлені невизначеністю політичного, макроекономічного, соціального та технологічного характерів) та мегарівнів (обумовлені невизначеністю, спричиненою геополітичними кризами, змінами монетарного та банківського регулювання, економічними процесами у світовій економічній та фінансовій системах, турбулентністю на світовому фінансовому ринку тощо);

3) фактори невизначеності мета- та макрорівнів мали значний вплив на діяльність банків України упродовж останніх 12 років. Таким чином, невизначеність операційного середовища має об'єктивний характер;

4) банки України мають різні результати діяльності, хоча діють в умовах однакового операційного середовища та рівня невизначеності. Відтак, сукупність внутрішніх факторів та ефективність стратегічного менеджменту створюють можливості по-різному адаптуватися до змін операційного середовища. Отже, невизначеність операційного середовища має суб'єктивний характер;

5) оскільки невизначеність операційного середовища має об'єктивний характер при побудові системи стратегічного управління фінансами, необхідно мінімізувати залежність банку від його впливу на основі забезпечення належного рівня внутрішніх адаптаційних можливостей.

Література

1. *Ingves, S.* Banking Crisis from an International Perspective [Electronic resource] / By Stefan Ingves. – Access mode : <http://www.imf.org/external/np/speeches/2003/040803.htm>
2. *Kahkonen, S.* Competitive and Well-Governed State Banks that Serve Everyone – a Prerequisite for Stronger Growth in Ukraine. [Electronic resource] / S. Kahkonen // The World Bank. – Access mode : <http://www.worldbank.org/en/news/opinion/2017/12/14/ukraine-state-banks>
3. *The Global Competitiveness Report 2016-2017* [Electronic resource] // World economic forum. – Access mode : http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf
4. *The Global Competitiveness Report 2017-2018* [Electronic resource] // World economic forum. – Access mode : <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>
5. *Балансовий звіт депозитних корпорацій (крім Національного банку України)* [Електронний ресурс] // Національний банк України. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1
6. *Втрати економіки від банківської кризи в 2014-2016 – 38 % ВВП* [Електронний ресурс] // Рада НБУ. – Режим доступу : <https://www.epravda.com.ua/news/2017/07/5/626764>
7. *Гребенюк Н. В.* Значимість зовнішніх факторів впливу в управлінні банком у сучасних умовах / Н. В. Гребенюк // Вісник Львівського університету. – Серія економічна. – 2013. – Випуск 49. – С. 507-519.
8. *Грошово-кредитна та фінансова статистика. Балансовий звіт депозитних корпорацій (крім Національного банку України)* [Електронний ресурс] // Національний банк України. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1
9. *Звіт про фінансову стабільність* [Електронний ресурс] // Національний банк України. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=62840390
10. *Індикатори фінансової стійкості та довідкові дані* [Електронний ресурс] // Національний банк України. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/files/fsi_table_1.xlsx
11. *Показники банківської системи* [Електронний ресурс] // Національний банк України. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442
12. *Тернер А.* «Нова ера монетарної політики» [Електронний ресурс] / А. Тернер // Лекція. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=UVQdeb0EdWA>

13. Харитонов О. Проблемні кредити: що з ними робити? [Електронний ресурс] / О. Харитонов // Financial Club. – Режим доступу : <https://finclub.net/ua/blogs-all/problemni-kredyty-shcho-z-nymy-robyty.html>

Отримано 26.03.2020 р.

Анализ функционирования банковской системы и влияние факторов неопределенности на стратегическое управление финансами банков

**ЮЛИЯ ЮРЬЕВНА ОНОПРИЕНКО*,
ЕЛЕНА НИКОЛАЕВНА ОБОД****

** аспирант кафедры финансов, банковского дела и страхования
Сумского государственного университета,
ул. Петропавловская, 57, г. Сумы, Украина,
тел.: 00-38 (0542) 66-50-51, e-mail: yuliyaonoprienko@gmail.com*

*** аспирант кафедры финансов, банковского дела и страхования
Сумского государственного университета,
ул. Петропавловская, 57, г. Сумы, Украина,
тел.: 00-38(050)132-75-72, e-mail: obod.olena@gmail.com*

В статье проведен анализ банковской системы Украины в период кризисных явлений и освещено современное состояние ее функционирования. Отмечено, что важную роль сыграл банковский кризис, в результате которого было ряд проблем, а именно на уровне менеджмента отдельных банков причиной уязвимости к кризисным явлениям была, прежде всего, неэффективность стратегического управления, результатом чего стал высоко рисковый профиль деятельности большинства из них в условиях недостаточного покрытия рисков капиталом. Определено, что эффективность стратегического управления финансами банков Украины в значительной степени зависит от ряда факторов на микро - (на банк влияет внешняя совокупность экономических отношений в сфере финансов, представленная субъектами, взаимодействие с которыми и создает неопределенность), макро- (политические, социальные и др.) и мегауровнях (такие как неустойчивое состояние глобальной экономики, изменения в трендах монетарного регулирования и др.), которые имеют высокую степень неопределенности.

Исследовано и проанализировано динамику основных показателей банковской системы, в том числе количество банков включенных в Государственный реестр банков и имеющих банковскую лицензию, банки с участием иностранного капитала и со 100 % иностранным капиталом; структуру активов; объем токсичных кредитов (присутствие большого объема на балансах банков токсичных активов, а также возможное ухудшение обслуживания кредитов заемщиками из-за роста уровня макроэкономической, социальной и политической нестабильности негативно влияет на качество стратегического управления финансами, поскольку значительно увеличивает неопределенность операционной среды при принятии управленческих решений), и финансовые результаты банковской системы Украины.

Определено, что операционная среда функционирования банков имеет ряд факторов неопределенности, которые в дальнейшем влияют на финансы банка и эффективность их управления.

Ключевые слова: банк, банковская система, управление финансами, фактор влияния на банки, финансы банка.

Analysis of Banking System Functioning and Influence of Uncertainty Factors on Strategic Management of Bank Finances

YULIA YU. ONOPRIENKO*,
OLENA M. OBOD**

**Postgraduate student Department of banking, finance and insurance of Sumy State University, Petropavlivska str., 57, Sumy, Ukraine, phone: +38 (0542) 66-50-51, e-mail: yuliyaonoprienko@gmail.com*

***Postgraduate student Department of banking, finance and insurance of Sumy State University, Petropavlivska str., 57, Sumy, Ukraine, phone: +38(050)132-75-72, e-mail: obod.olena@gmail.com*

Manuscript received 26 March 2020

The article analyzes the banking system of Ukraine in times of crisis and highlights the current state of its functioning. It is noted that the banking crisis played an important role, as a result of which there were a number of problems, namely at the level of management of individual banks, the reason for vulnerability to crisis phenomena was, first of all, the inefficiency of strategic management, which resulted in a high-risk profile of most of them in conditions of insufficient capital coverage of these risks. It is determined that the effectiveness of strategic management of bank finances of Ukraine depends to a large extent on factors at micro (the bank is affected by the external set of economic relations in the field of finance, represented by the subjects, the interaction with them creates uncertainty), macro (political, social, etc.) and mega-levels (such as the unstable state of the global economy, changes in the trends of monetary regulation, etc.) that have high degree of uncertainty.

The dynamics of the main indicators of the banking system is studied and analyzed, in particular the number of banks included in the State Register of Banks, banks with a banking license, banks with foreign capital and banks with 100% foreign capital; asset structure; volume of toxic loans (the presence of large amounts on the balance sheets of banks' toxic assets, as well as the possible deterioration of loan servicing by borrowers due to rising macroeconomic, social and political instability negatively affects the quality of strategic financial management, as it significantly increases uncertainty in management decisions), and financial results of the banking system of Ukraine.

It is determined that the operational environment of banks' functioning has a number of uncertainties that further influence the bank's finances and the effectiveness of their management.

Keywords: bank, banking system, financial management, factor influencing banks, bank finances.

JEL Code: G21

Figures: 4; *References:* 13

Language of the article: Ukrainian

References

1. Ingves S. (2019, August 5). Banking Crisis from an International Perspective [Banking Crisis from an International Perspective]. By Stefan Ingves, Director, Monetary and Exchange Affairs Department, IMF. Retrieved from <http://www.imf.org/external/np/speeches/2003/040803.htm>
2. Kahkonen S. (2019, August 5). Competitive and Well-Governed State Banks that Serve Everyone – a Prerequisite for Stronger Growth in Ukraine. *The World Bank*. Retrieved from <http://www.worldbank.org/en/news/opinion/2017/12/14/ukraine-state-banks>
3. The Global Competitiveness Report 2016-2017. (2019, September 3). *World economic forum*. – Retrieved from http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf

4. The Global Competitiveness Report 2017-2018. (2019, September 3). *World economic forum*. Retrieved from <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>
5. Bilansovyj zvit depozytnykh korporacij (krim Nacionaljnogho banku Ukrajinj) [Balance sheet of deposit-taking corporations (except National Bank of Ukraine)]. (2019, August 7). *Nacionaljnij bank Ukrajinj – National Bank of Ukraine*. Retrieved from https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1
6. Vtraty ekonomiky vid bankivskojji kryzy v 2014-2016 – 38 % VVP [Loss of economy from the banking crisis in 2014-2016 – 38% of GDP]. (2019, August 1). *Rada NBU*. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/news/2017/07/5/626764>
7. Ghrebenjuk, N. V. (2013). Znachymistj zovnishnikh faktoriv vplyvu v upravlinni bankom u suchasnykh umovakh [Significance of external factors of influence in bank management in modern conditions]. *Visnyk Ljvivskogho universytetu. Serija ekonomichna – Visnyk of the Lviv University. Series Economics*, 49, 507-519.
8. Ghroshovo-kredytna ta finansova statystyka. Bilansovyj zvit depozytnykh korporacij (krim Nacionaljnogho banku Ukrajinj) [Monetary and financial statistics. Balance sheet of deposit-taking corporations (except National Bank of Ukraine)]. (2019, July 1). *Nacionaljnij bank Ukrajinj – National Bank of Ukraine*. Retrieved from https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1
9. Zvit pro finansovu stabiljnistj [Financial Stability Report]. (2019, July 8). *Nacionaljnij bank Ukrajinj – National Bank of Ukraine*. Retrieved from https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=62840390
10. Indykatory finansovoji stijkosti ta dovidkovi dani [Financial sustainability indicators and background data]. (2019, September 5). *Nacionaljnij bank Ukrajinj – National Bank of Ukraine*. Retrieved from https://bank.gov.ua/files/fsi_table_1.xlsx.
11. Pokaznyky bankivskojji systemy [Banking system indicators]. (2019, August 25). *Nacionaljnij bank Ukrajinj – National Bank of Ukraine*. Retrieved from https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442
12. Terner A. (2019, August 1). Nova era monetarnoji polityky [A new era of monetary policy]. *Lecture*. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=UVQdeb0EdWA>
13. Kharytonov, O. (2019, July 18). Problemni kredyty: shho z nymy robyty? [Bad loans: what to do with them?]. *Financial Club*. Retrieved from <https://finclub.net/ua/blogs-all/problemni-kredyty-shcho-z-nymy-robyty.html>